

С.В.Перевальская. – Омск, 2007. – 156 с.

6. Сартр Ж. П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии / Ж.-П.Сартр // Пер. с фр., предисл., примеч. В. И.Колядко. – М. : Республика, 2000. – 639 с.

7. Франк С. Л. Непостижимое / С.Л.Франк // Франк С.Л. Сочинения. – М. : Правда, 1990. – 608 с.

8. Хайдеггер М. Кант и проблема метафизики / М.Хайдеггер. – М. : Логос, 1997. – 165 с.

9. Хайдеггер М. Прологомены к истории понятия времени / М.Хайдеггер. – Томск : Водолей, 1998. – 384 с..

10.Шеллинг Ф. Философские исследования о сущности человеческой свободы и связанных с ней предметах // Соч. : В 2 т. – Т. 2. – М. : Мысль, 1989. – 121 с.

SUMMARY

The socio-cultural dynamics at the beginning of the XXI century unfolds next multidimensional and complex processes under pressure conditions of globalization. Changes in technology, production, social interaction, economic and political, as well as many others that have taken place during the previous century, caused a large "openness" of cultures and social environments and high sociability. As a result, political and cultural boundaries have become blurred and indistinct. The consequence of all this was the emergence of a new type of marginal personality as opposed to marginal first half of the twentieth century. If previously marginal person was on the verge of cultures and societies as a result of certain tragic circumstances, etc. position judged to be abnormal, but today, in contemporary postmodern culture of almost every person close to the condition of marginality.

A person's life – it is a process continuously determined by reason, it constantly happens unexpected and unpredictable shifts. Existence is always at the mercy of the infinite marginal freedom that arises from "nothing" and does not accept any pre-existing rules and regulations.

Marginal freedom shows dialectical movement, the content of which, moving from uncertainty to certainty, loses its essence, showing the irrelevance of that consciousness emerges as definitions.

Marginal freedom disappear with the advent of any certainty. Hence, the sense of freedom is marginal disagreement with the fact that seeks to gain a foothold in the mind; thanks to her consciousness perceives his inner freedom. Marginal freedom remains unchanged, it is the reliability of thinking for himself. On the other hand, the marginal freedom is not the result of formation, it is the cause, pointing to the very nature of consciousness, it becomes an "absolute dialectical anxiety". It holds all the contradictions and unresolved arises in relation to them as uncertain.

А.Ю. КРИВОРУЧКО

ФОРМИ ПРОЯВУ ФЕНОМЕНУ НЕЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ

Кожен феномен проявляється у різній формі, в залежності від середовища існування, причин виникнення і кола зв'язків. Форма – спосіб вираження і існування змісту.

Аристотель був переконаний, що немає ніякого платонівського світу ідей, ідея речі знаходиться в ній самій як форма. Форма - незмінна і вічна, саме вона робить предмет тим, що він є, а не навпаки. Форма виступала у Аристотеля в якості загального, а конкретні її втілення, речі - в якості одиничного. Аристотель, як і Сократ з Платоном, не заперечував, що наукове знання має бути знанням не окремих предметів, а знанням загального, але це загальне знаходилося для нього не поза речей (як у Платона), а в самих речах: знання повинно бути спрямоване на вивчення форми речей [1, 489].

Поняття форми не є у Ф.Бекона однозначним. По-перше, це — сутність (суть), що лежить в основі простіших властивостей, «природ». По-друге, це закон, за яким виникає й існує та чи інша «природа» Нарешті, це — причина. «Коли я кажу про форми, пише Бекон, — то розумію не що інше, як закони та визначення абсолютної реальності, які скеровують і засновують будь-яку просту природу, таку як тепло, світло, вага, в кожному з видів матерії й суб'єкті, здатному їх сприймати». Кількість таких форм, на думку Ф.Бекона, остаточна й незмінна [3, 181]. Опанування їх відкривав перед людиною безмежні можливості у відтворенні як окремих природ, так і їх різноманітних сполучень.

Сьогодні розуміння форми дещо відрізняється від думок філософів античності і середньовіччя. Форма є вираженням змісту, його обумовленням. Це внутрішня і зовнішня організація змісту, спосіб його існування, який має певну визначеність, стабільність і самостійність. Поняття форма використовується у значенні внутрішньої організації змісту, у цьому значенні форма отримує подальший розвиток у понятті структура [8, 67].

Форма нерозривно пов'язана зі змістом, а через нього – з сутністю, внутрішньою, глибинною, відносно стійкою стороною предмету, явища, процесу, яка визначає його природу, сукупність рис і інші характеристики [6, 153].

Сутність феномену незадоволеності життям, на нашу думку, проявляється у протиріччі між мисленнєвими моделями бажаного і реально існуючого життя. Отже, «незадоволеність життям» слід розглядати у якості соціально-філософського поняття для позначення всього різноманіття проявів неузгодженості взаємозв'язку між бажаними і реально існуючими моделями життя, що склалися в соціальному організмі на певному історичному етапі його розвитку.

Виходячи з цього, форми прояву феномену незадоволеності життям можна позначити як зовнішній вияв (прояв) відмінностей між реальним життям і тим, що було сплановано і омріяно людиною в певний проміжок часу.

Згідно з діалектикою «зміст» і «форма» знаходяться в органічній єдності, є співвідносними поняттями, які відображають дві взаємозалежні, суперечливі сторони буття предмета, явища, процесу.

Хотілося б прослідкувати цей взаємозв'язок.

1. Цьому взаємозв'язку притаманна єдність форми і змісту. Будь-яка форма прояву незадоволеності життям має зміст, адже не може бути зовнішній прояв феномену без його змісту і внутрішніх структуроутворюючих зв'язків і компонентів. З іншого боку, зміст завжди оформлений певним чином.

2. Взаємозв'язок змісту і форми може виступати як як:

- Гармонія (форма відповідає змісту, внаслідок – оптимальність і об'єктивність протікання існування буття феномену);
- Дизгармонія (зміст не відповідає формі, чи навпаки – внаслідок – деформації в протіканні феномену, ускладнення в зменшенні його проявів);
- Конфлікт (несумісність форми і змісту, внаслідок – феномен не розвивається з попередніми особливостями).

Цікавим є те, що зміст може постійно змінюватися під впливом сучасних тенденцій, теорій, завдяки новому філософському осмисленню, а форми – не змінюються, можлива лише часткове перетікання одного прояву феномену незадоволеності – в інше.

3. Варіативність вираження одного змісту різними формами, що ми і спробуємо прослідкувати на прикладі феномену незадоволеності життям.

Форми розрізняються за ступенем своєї спільності. Форма може бути способом організації та законом життя і розвитку одиничного предмета, деякого класу предметів і нескінченної кількості предметів [7, 277].

Після спроби виявлення сутності феномену незадоволеності життям, і визначення змісту поняття, що його позначає, для повноцінного аналізу необхідно визначити його форми прояву. Важливим є визначення критеріїв, за якими необхідно класифікувати ці прояви.

Цікавою є пропозиція Балацького Є.В. щодо виокремлення певного «набору» факторів задоволеності-незадоволеності життям. Він пропонує наступні фактори:

1. Особиста і сімейна безпека (мається на увазі відчуття спокою і відсутності загрози, чинників і причин, що можуть вплинути чи зруйнувати почуття безпеки);
2. Матеріальне благополуччя (ймовірно, йдеться про можливість забезпечити всі свої потреби, про співпадіння потреб і можливостей окремої особистості; коли відчувається економічна стабільність і впевненість в забезпеченні себе матеріальними благами);
3. Сімейне благополуччя (наявність сім'ї, стабільність і неупередженість сімейних стосунків, постійне відтворення роду, збереження і передання сімейних традицій);
4. Досягнення поставлених цілей (мається на увазі поставлення і реалізація запланованих обміркованих і необхідних певній особистості дій);
5. Творча самореалізація (людина – суб'єкт життєдіяльності, творчість є видом перетворення особистості і створення нового, інноваційного, і, отже, реалізація людиною свого творчого потенціалу, потреби у вдосконаленні і перетворенні світу);
6. Плідний відпочинок (логічне співвідношення «праця-відпочинок» для відтворення сил і мотивації для подальшої діяльності, відпочинок як фізичний так і інтелектуальний, психологічний);
7. Хороший клімат (під «хорошим» кліматом пропонуємо розуміти той, який підходить кожній особистості окремо, враховуючи її фізіологічні, психологічні потреби і вимоги, індивідуальні переваги);

8. Гідний соціальний статус (так як людина істота соціальна, частина соціальних груп і соціуму в цілому, то статуси і ролі, які вона займає в певному соціальному колі грає велику роль для самореалізації людини і її життєдіяльності);

9. Ефективні неформальні соціальні контакти (під неформальними розуміємо ті соціальні контакти, які не пов'язані з робочими відносинами і не передбачають відносин субординації);

10. Соціальна стабільність, впевненість в майбутньому (стабільне соціальне оточення, мінімум змін, впевненість у тому, що майбутнє буде на рівні з сьогоднішнім днем, і ніяк не гірше);

11. Комфортне середовище життя (це сукупність умов життя людини, при яких вона не відчуває дискомфорту і в людини є ті умови життєдіяльності, які дозволяють їй гідно жити і працювати);

12. Гарне здоров'я (під «гарним» розуміємо не ідеальне самопочуття, а те, що дозволяє навіть при наявності певних хвороб відчувати повноцінність життя і не заважає людині розвиватися, жити і спілкуватися. [2, 45].

Роглянувши і проаналізувавши ці фактори, хочемо звернути увагу на те, що А. Балацький дещо обмежено розглядає суб'єктів, виокремлюючи лише особистість. Так як особистість є частиною соціальної групи, соціуму, то необхідно наголосити на тому, що слід виокремлювати серед суб'єктів незадоволеності життям особистість, соціальну групу, конкретні народи і людство в цілому.

Все ж таки, ці фактори тісно переплітаються з відомими теоріями потреб, а особливо з теорією Абрахама Маслоу. В основу теорії ієрархії потреб Абрахама Маслоу покладено: 1) тезу про те, що поведінка людини спрямовується намаганням задовольнити її найсильнішу на даний момент потребу; 2) передбачення, що потреби людини мають ієрархічну структуру, тобто вони можуть бути впорядковані за критерієм зростання їх важливості для людини; 3) припущення, що найсильніша потреба визначає поведінку людини доти, доки вона не буде задоволена [5, 301].

Перш ніж класифікувати форми незадоволеності життям, слід наголосити, що незадоволеність життям тісно пов'язана з життєдіяльністю людини. Г.В. Воронова пише, що доцільно виділити форми життєдіяльності людини, які відповідають основним сферам суспільного життя, а саме: групу форм економічної життєдіяльності людини, групу форм політичної життєдіяльності людини, групу форм соціальної життєдіяльності людини і групу форм духовної життєдіяльності. Ми пропонуємо класифікувати форми незадоволеності людини відповідно до виокремлених нею груп. Це структурує нашу класифікацію [4, 101].

Ми спробуємо привести власну класифікацію форм прояву незадоволеності життям, на основі теоретичних знань і методологічних досліджень вчених.

Основою класифікації є поділ суспільного життя на сфери. А подальший аналіз – лише уточнення і обґрунтування існування форм. За сферою суспільства:

1. Економічна незадоволеність – незадоволеність, причинами якої виступають неузгодженості у трудовій діяльності людини, розділі товарів і послуг, участь у грошово-товарних відносинах, використання знарядь праці і т.п.;

2. Політична незадоволеність – незадоволеність, підґрунтям формування якої є відношення людини до державного устрою, участі у політичному житті суспільства, активності чи пасивності у політиці, спрямованості, радикальності, приналежності до тієї чи іншої політичної сили.

3. Соціальна незадоволеність – залежить від позиції людини в освоєнні соціальної реальності, входження в неї, пристосування, вміння залагоджувати конфлікти, ставання частиною тієї чи іншої соціальної групи.

4. Духовна незадоволеність – незадоволеність, у основі якої лежить суперечності у освоєнні, виробництві, споживанні і збереженні духовних цінностей, ідей, думок, інтелектуальної власності, почуттів, знань, переконань. Оскільки їх виробництво пов'язано з соціальними інститутами, освітою, релігією, естетикою, вихованням особистості, то незадоволеність формується під впливом організацій, установ і засобів масової інформації.

За масштабністю незадоволеність може бути:

1. Індивідуальна – це вид незадоволеності життям, який проявляється у окремої людини. Вона формується під впливом феноменів, що проявляється у суспільстві, але найбільш гостро проявляється у одного представника тієї чи іншої соціальної групи.

2. Групова – вид незадоволеності життям, при якому причини незадоволеності життям у певної групи співпадають. Навіть не просто співпадають, а мають одне джерело виникнення і розвитку, адже обмінюючись і постійно знаходячи причини і факти, що формують незадоволеність вона постійно укріплюється у свідомості групи.

3. Суспільна – охоплює велику кількість людей і передбачає негативні суспільні прояви. Мається на увазі, що сформувавшись у однієї людини чи групи ідея поступово розповсюджується серед широких

мас населення, відповідно знаходячи причини для існування і заперечуючи логічні доводи щодо недоцільності її існування може привести до масових заворушень, страйків і хаотичних коливань суспільних мас.

За переважаючими факторами впливу:

1. Суб'єктивна незадоволеність – незадоволеність, при якій об'єктивні фактори грають малу роль, а на передній план виходить почуття людини, її бачення ситуації, емоції, переживання, враження, ідеї, плітки, страхи, сумніви, невпевненість, інколи навіть відсутність інформації і необмежена фантазія. ;
2. Об'єктивна незадоволеність – незадоволеність, яка виникає на основі об'єктивних суджень, розумних висновків, знань і витримана логічна послідовність її формування і виникнення. Мається на увазі, що людина під впливом подій, але тим не менш, з розумінням і усвідомленням сприймає ту чи іншу подію як причину незадоволеності.

За переважаючими факторами виникнення:

1. Матеріальні фактори - тут у підґрунті знову ж таки лежить економічна незадоволеність, тобто матеріальне становище не таке, яке прагне мати людина, її участь у виробництві матеріальних благ опосередкована і не приносить матеріальної вигоди, а участь у товарно-грошових відносинах приносить людині лише негативні емоції і матеріальні витрати. Досить часто виникає тоді, коли заплановані витрати людини перевищують її доходи, або доходи взагалі відсутні.
2. Психологічні фактори - основа для психологічної, інколи навіть екзистенційної незадоволеності життям. Під нею розуміється неузгодженість у внутрішньому світі людини, де емоції, почуття, відчуття, настрої беруть гору над розумом і логікою дій.
3. Соціальні фактори – тобто взаємозв'язки, стосунки і взаємозалежність окремої особистості чи групи людей і соціальних норм, правил, інститутів; неузгодженість, неприйнятність правил тим чи іншим.

За тривалістю існування:

1. Короткочасна - мається на увазі тимчасове невдоволення життям внаслідок невеликого життєвого ускладнення, триває день-два, виникає швидко, проходить ще швидше і не приносить суттєвої шкоди життєдіяльності людини, а навпаки стимулює її дії на покращення умов і попередження виникнення незадоволеності повторно.
2. Середньотривала (проявляється в середньому від тижня до місяця);
3. Довготривала – триває від одного місяця і спричинена причинами різного характеру, ускладнена ними ж і протікає постійно нагромаджуючись і збільшуючись; затримується надовго.

За складовими діяльності:

1. Передінтелектуальна – яка залежить від естетичного задоволення людини, зумовлена почуттями і ідеями, проявляється в духовній сфері життя суспільства.
2. Поведінкова – коли людина несвідомо вивчає стимул для зміни своїх дій, але лише ускладнює своє життя.
3. Усвідомлююча – коли людина свідомо отримує задоволення від будь-чого, тобто спрямовує свої емоції і думки у позитивне русло, формує свою «модель життя», уникаючи негативних емоцій і суджень.

За життєвим етапом виникнення у людини;

1. У дорослому віці, адже відомо, що діти швидко виходять з негативного сприйняття ситуації, а отже, у віці від 18-35 (молодь) і від 35 до 60 років.
2. У похилому віці – 60-80 років;
3. У літньому віці – віл 80 років.

За силою впливу на життя:

1. Поверхнева незадоволеність життям – мається на увазі, людина не замислюється над причинами її виникнення, перебіг її також короткий, проявляється лише у певних зовнішніх проявах і емоціях.
2. Поглиблена незадоволеність – розуміється як така, що причини зрозумілі, але не усвідомленні, тобто вони такі і залишаються на рівні «інформації»;
3. Глибинна незадоволеність – коли людина остаточно зупинилася на думці про незадоволеність, не бачить шляхів її подолання, не має бажання знайти вихід..

Запропонована класифікація є однією з спроб теоретичного опрацювання матеріалу, вивчення закономірностей виникнення незадоволеності життям і з урахуванням практичних досліджень, звичайно, не претендує на абсолютну досконалість і незаперечність.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Антология мировой философии: в 4-х томах / [сост. Соколов В.В., Асмус В.Ф., Дынник М.А., Мамедов Ш.Ф.]. – М.: Мысль, 1962-1972. – (Серия «Философское наследие»). – Т.1. – 578 с.
2. Балацкий Е.В. Факторы удовлетворенности жизнью: измерение и интегральные показатели // Мониторинг общественного мнения №4(76), 2005, - С. 42-52
3. Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. Том 1. — М., 1971, 590 с.
4. Воронова Г.В. Життєдіяльність людини як соціально-філософська проблема. Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2007. – 204 с.
5. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2001. – 752 с.
6. Соціальна філософія. Монографія. – Запоріжжя : Просвіта, 2011. – 376 с.
7. Спиркин А.Г. Философия: Учебник. — 2-е изд. — М.: Гардарики, 2006. —736 с.
8. Философский словарь под ред. И.Т. Фролова – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – 71- с.
9. Хьелл Л. Теории личности / Хьелл Л., Зиглер Д. – СПб. : Питер, 2003. – 608 с.

SUMMARY

Every phenomenon appears in various forms, depending on the habitat, causes and range of communications. Form is a way of expressing the existence of the content.

Form is inextricably connected with the substance, and through it with the essence, the inner, deep, relatively wide side of object, phenomenon, process, which determines its nature, a set of features and other characteristics.

The essence of the phenomenon of dissatisfaction with life is appeared in the contradiction in mental models of the desired life and the real one . Thus “life dissatisfaction ” should be considered as a socio-philosophical concept that refers to the whole variety of manifestations of inconsistency relationship between the desired and real life models that emerged in the social organism at the certain historical stage of its development.

Therefore, forms of the phenomenon of life dissatisfaction can be described as an external manifestation of differences between real life and what was planned and cherished by a person in a certain period.

The forms differ in their generality. The form can be a method of organization and the law of life and the development of a single object, a class of objects and an endless number of objects.

A full analysis must be carried out in order to determine its manifestations after trying to identify the substance of the phenomenon of life dissatisfaction and its defining. It is important to determine the criteria by which we can classify these manifestations.

E.V. Balatsky's suggestion about distinguishing a certain "set" of factors of life satisfaction-dissatisfaction is interesting . He suggests the following factors: personal and family security, material prosperity, family well-being, goals' achievement, self realization, fruitful rest, good climate, decent social status, effective informal social contacts, social stability, confidence in the future, comfortable environment, good health.

After examination and analysis of these factors, we would like to point out that A.Balatsky is limited considering only the subjects, a person. As a person is part of a social group, society, it is necessary to emphasize that a person, a social group, the specific nations and humanity as a whole should be singled out as the subjects of life dissatisfaction.

We will try to give our own classification of forms of life dissatisfaction, which is based on theoretical knowledge and methodological research. The classification is based on the division of social life into spheres. A further analysis will be clarification and justification of the existence of forms only.

The proposed classification is one of the attempts of theoretical study, study of patterns of occurrence of life dissatisfaction taking into consideration the practical research. Certainly, it does not pretend to be absolutely perfect and indisputable.